

Uroczystości i święta Pańskie w Okresie Zwykłym (I)

W pierwszym artykule poświęconym uroczystościom i świętom Pańskim, które przypadają w czasie Okresu Zwykłego, będziemy rozważać cztery z nich: Ofiarowanie Pańskie, Zwiastowanie Pańskie, uroczystość Najświętszej Trójcy oraz uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało).

17-01-2020

* Ofiarowanie Pańskie *

Zwiastowanie Pańskie * Uroczystość
Najświętszej Trójcy * Uroczystość
Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa

Uroczystość Najświętszego Serca
Pana Jezusa | Przemienienie Pańskie
| Podwyższenie Krzyża Świętego |
Uroczystość Chrystusa Króla
Wszechświata

"Jak teraz ja, który przyszedłem do was w imieniu Pana, znalazłem was czuwających w Jego imieniu, tak ten sam Pan, ku którego czci obchodzimy tę uroczystość, będzie czuwał w swoim Kościele w świetle duszy, kiedy przyjdzie ją obudzić"[1] .

Czuwać w świetle duszy: te słowa św. Augustyna, wypowiedziane podczas Wigilii Paschalnej, streszczają dobrze sens uroczystości i świąt Pańskich, które rozświetlają tygodnie Okresu Zwykłego, rozciągając na cały rok tajemnicę Zbawienia – wypływającą

z Krzyża i pustego grobu Pańskiego – która odnawia oblicze ziemi.

„Tajemnica paschalna, będąca jedynym i niezmiennym ośrodkiem liturgii i życia chrześcijańskiego, przyjmuje w czasie różnych uroczystości i świąt specyficzne «formy», wzbogacone o dodatkowe znaczenia i szczególne dary łaski” [2]. Święta Przemienienia Pańskiego i Podwyższenia Krzyża Świętego są wspólne dla wszystkich tradycji liturgicznych, podczas gdy właściwymi dla Kościoła rzymskiego są Uroczystości Trójcy Przenajświętszej, Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, Najświętszego Serca Pana Jezusa i Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata.

Wreszcie, obchodzi się także w czasie Okresu Zwykłego lub Wielkiego Postu dwa święta Pańskie głęboko związane z życiem Najświętszej Marii Panny: *Ofiarowanie Pańskie* i

uroczystość *Zwiastowania Pańskiego*. Przez ich sens teologiczny, obydwie należą w rzeczywistości do cyklu Objawienia Pańskiego lub Świąt Bożego Narodzenia, ale ich miejsce w kalendarzu liturgicznym wynika z zawiłego sposobu, w jaki wyznaczono te daty.

W pierwszym artykule poświęconym uroczystościom i świętom Pańskim, które przypadają w kalendarzu liturgicznym w czasie Okresu Zwykłego, będziemy rozważać cztery z nich: Ofiarowanie Pańskie, Zwiastowanie Pańskie, uroczystość Najświętszej Trójcy oraz uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało).

Ofiarowanie Pańskie

Prawo mojżeszowe nakazywało, żeby każdy pierworodny syn Izraela został ofiarowany Bogu czterdzieści dni po urodzeniu wraz z wyznaczoną sumą pieniędzy złożoną w świątynnym

skarbcu na pamiątkę jego ochrony w czasie nocy pierwszej Paschy, podczas wyjścia z Egiptu.

Ewangelia według św. Łukasza tak przekazuje ofiarowanie Jezusa w świątyni: *Kiedy nadszedł czas oczyszczenia według prawa Mojżesza, rodzice Jezusa zabrali go do Jerozolimy, żeby ofiarować go Panu, zgodnie z tym co zapisano w prawie Pana: "Każdy pierworodny zostanie poświęcony Panu" (Łk 2, 22).* Święty Józef i Najświętsza Panna wchodzą do Świątyni wmieszani w tłum ludzi. Ten Wyczekiwany przez wszystkich, wkracza bezbronny na rękach swojej Matki do domu swojego Ojca.

Liturgia tego dnia w psalmie responsoryjnym przypomina nam, abyśmy w łonie tej niepozornej rodziny uwielbiali Króla Chwały. *Attollite, portae, capita vestra, et elevamini, portae aeternales, et introibit rex gloriae – Bramy,*

*podnieście swe szczyty i unieście się,
prastare podwoje, aby mógł wkroczyć
Król chwały (Ps 24, 7)*

W IV w. Kościół w Jerozolimie zaczął upamiętniać co roku tę tajemnicę. Święto obchodzono 14 lutego, czterdzieści dni po Święcie Objawienia, ponieważ liturgia z Jerozolimy nie przyjęła jeszcze zwyczaju rzymskiego obchodzenia Święta Bożego Narodzenia 25 grudnia. Dlatego, kiedy taka praktyka stała się wspólna w całym świecie chrześcijańskim, święto Ofiarowania przeniesiono na 2 lutego i rozprzestrzeniło się tak bardzo szybko na całym Wschodzie.

W Bizancjum, wprowadził je cesarz Justynian I w VI wieku, pod wezwaniem *Hypapante* – Spotkanie Jezusa ze starcem Symeonem, przedstawiającym sprawiedliwych Izraela, którzy cierpliwie

wyczekiwali przez długi czas na spełnienie obietnic mesjańskich.

W ciągu VII wieku uroczyste obchody Ofiarowania Pańskiego zakorzeniły się także na Zachodzie. Popularna nazwa *Matki Boskiej Gromnicznej* wywodzi się z tradycji – ustanowionej przez papieża Sergiusza I – przejścia w procesji ze świecami. Jak głosił starzec Symeon, Jezus jest Zbawicielem, *objawionym przed wszystkimi narodami: światłem, żeby nieść światłość narodom* (Łk 2, 32). Z

upamiętnieniem przyjscia i objawienia Boskiego światła w świecie, Kościół błogosławi co roku świece, symbol wiecznej obecności Jezusa i światła wiary, które wierni otrzymują przez sakrament chrztu. Procesja z zapalonymi świecami staje się w ten sposób wyrazem chrześcijańskiego życia: droga oświetlona przez światło Chrystusa.

Upamiętnienie co roku Ofiarowania Pana Jezusa w świątyni jest także uroczystością maryjną i dlatego w niektórych epokach było znane jako święto Oczyszczenia Maryi. Chociaż uchroniona przez Boga od grzechu pierworodnego, Maryja jako hebrajska matka chce poddać się Prawu Pańskiemu i dlatego ofiarowuje *parę synogarlic lub dwa gołębce* (Łk 2, 24). Ofiara Maryi staje się w ten sposób znakiem niezwłocznego posłuszeństwa nakazom Boga. "Czyż przykład ten nie stanowi dla ciebie, niemądry dzieciaku, pouczenia, że należy wypełniać święte Prawo Boże nie bacząc na własną ofiarę?"[3].

Zwiastowanie Pańskie

25 marca Kościół uroczyście obchodzi zapowiedź wypełnienia obietnicy Zbawienia. Z ust anioła Maryja dowiaduje się, że spotkała ją łaska Boża. Przez działanie Ducha

Świętego pocznie syna, który będzie nazwany Synem Bożym. Zbawi swój lud i wstąpi na tron Dawida, a jego królestwo nie będzie miało końca (por. Łk 1, 26-33). Jest to uroczystość Wcielenia: wieczny Syn Ojca wchodzi do historii, staje się człowiekiem w ciele Maryi, pokornej dziewczyny z ludu Izraela. Od tamtej pory „historia to nie zwyczajne następowanie po sobie wieków, lat i dni, lecz czas obecności, która jej nadaje pełnię znaczenia i otwiera ją na niezawodną nadzieję”[4].

Prawdopodobnie już w IV wieku obchodzono to święto w Palestynie, ponieważ w owym czasie wzniesiono bazylikę w Nazarecie, w miejscu, gdzie według Tradycji znajdował się dom Maryi. Ten ślad maryjny jest widoczny w nazwie, którą to wspomnienie otrzymało: Zwiastowanie Najświętszej Maryi Pannie. Bardzo szybko, w ciągu V wieku, święto upowszechniło się na

chrześcijańskim Wschodzie, żeby potem rozprzestrzenić się na Zachodzie. Mamy świadectwa z drugiej połowy VII wieku, które potwierdzają jego obchody w Kościele rzymskim 25 marca pod wezwaniem *Annuntiatio Domini* (*Zwiastowania Pańskiego*).

Datowanie święta wywodzi się ze starożytnej tradycji, która umieszczała stworzenie świata dokładnie w dniu wiosennego zrównania dnia z nocą (który od początku ery chrześcijańskiej odpowiadał dniu 25 marca w kalendarzu juliańskim). Zgodnie z koncepcją doskonałości oznaczającą dokonanie pełnych cykli, pierwsi chrześcijanie uważali, że wcielenie Chrystusa (początek nowego stworzenia), jego śmierć na krzyżu i jego przyście ostateczne na koniec świata, powinny zostać umieszczone pod tą samą datą, która w ten sposób nabierała głębszego znaczenia. Poza

tym dokładne umiejscowienie świąt Bożego Narodzenia w kalendarzu – dziewięć miesięcy później po Zwiastowaniu – wydaje się mieć swój początek w tym pierwotnym datowaniu.

Teksty mszy i liturgii godzin tej uroczystości skupiają się na kontemplacji Słowa, które stało się ciałem. Werset Psalmu 39 [40] przywołany w antyfonie na wejście, w psalmie responsoryjnym i w drugim czytaniu jest nicią przewodnią całej uroczystości: *Jest moją radością, mój Boże, czynić Twoją wolę* (Ps 40 [39], 9). Jezus wciela się przez posłuszeństwo woli swojego Ojca. Maryja również jest posłuszna Bogu. Początkowo jest zmieszana, ale nie sprzeciwia się: nie wątpi w słowo anioła. Poruszona przez wiarę, mówi *tak* woli Bożej. „Poprzez pochylenie się Boga najczystsze serce Maryi jawi się niejako przemienione świętością. (...)

Pokora Najświętszej Maryi Panny jest owocem niezmięzonej głębi łaski, która przyjmuje kształt przez wcielenie drugiej Osoby Trójcy Przenajświętszej w łonie niepokalanej poczętej, zawsze dziewiczej Matki” [5].

Uroczystość Najświętszej Trójcy

W pierwszą niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego Kościół obchodzi uroczystość Najświętszej Trójcy. Tego dnia sławimy Ojca, Syna i Ducha Świętego, Boga jedyne w trzech Osobach: „wyznając prawdziwe i wiekuiste Bóstwo, wielbimy odrębność Osób, jedność w istocie i równość w majestacie” [6]. „Wiele razy już wam powtarzałem, że w naszej duszy w stanie łaski przebywa Bóg i dlatego wszyscy jesteśmy bezpośrednio z Nim złączeni. Czyż nie jest zachwycająca ta cudowna, Boża rzeczywistość? Czuwa nad nami nie tylko Wielki Nieznajomy,

ale cała Trójca – Ojciec, Syn i Duch Święty. Szkoda, że my chrześcijanie tak często zapominamy, że zamieszkuje w nas Najświętsza Trójca. Radzę wam praktykować zwyczaj szukania Boga w najgłębszych tajnikach waszego serca. Na tym polega życie wewnętrzne.”[7]

Chociaż to święto było wprowadzone do kalendarza rzymskiego w połowie XIV wieku, jego początki sięgają czasów Ojców Kościoła. Już święty Leon Wielki miał zwyczaj rozwijać doktrynę tajemnicy trynitarnej podczas okresu Pięćdziesiątnicy. Niektóre wyrażenia z jego nauczania pojawią się później zebrane w prefacji niedzielnej mszy w oktawie Pięćdziesiątnicy. Następnie, w okresie panowania Franków, zostaje ułożona msza o Najświętszej Trójcy, która będzie znana bardzo wcześnie i rozpowszechniana na całym Zachodzie, prawdopodobnie jako

sposób, żeby nauczać wytrwale chrześcijański lud prawdziwej wiary w Boga.

Niemniej, Kościół rzymski nie ustalił specjalnego święta w kalendarzu dla Najświętszej Trójcy, ponieważ inwokacje do jedyne go i trójjedynego Boga i doksologie dają jej już centralne miejsce w liturgii. Nie oznaczało to jednak, że niektóre diecezje i wspólnoty monastyczne nie obchodziły co roku liturgicznego święta Najświętszej Trójcy, choć data obchodów nie była jednakowa.

Ostatecznie to papież Jan XXII w 1334 roku wprowadził do kalendarza rzymskiego święto Najświętszej Trójcy, przypadające na niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego. Natomiast Kościół wschodni nie ustanowił specjalnego święta, ale poświęcił większą część pieśni niedzieli Zesłania Ducha Świętego kontemplowaniu tajemnicy trynitarniej.

Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa

Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało) zrodziła się w średniowieczu jako owoc pobożności eucharystycznej i na potwierdzenie dogmatu po trzech różnych kontrowersjach teologicznych. Święto obchodzono po raz pierwszy w Liège w 1247 roku na prośbę św. Juliany de Mont-Cornillon, zakonnicy, która poświęciła dużą część swojego życia promowaniu nabożeństwa do Najświętszego Sakramentu. W 1264 roku papież Urban IV poruszony cudem eucharystycznym z Bolseny – upamiętnionym budową monumentalnej katedry w Orvieto, będącą jakby wielkim relikwiarzem – ustanowił na cześć Najświętszego Sakramentu uroczystość o powszechnym charakterze, przypadającą w czwartek po oktawie Pięćdziesiątnicy.

Bulla papieska ustanawiająca święto zawierała w załączniku teksty mszy i świętego oficjum ułożone, według tradycji, przez św. Tomasza z Akwinu. Antyfona *O sacrum convivium* w zachwycający sposób streszcza wiarę Kościoła – *mysterium fidei*: „O Święta Uczto, na której przyjmujemy Chrystusa, odnawiamy pamięć Jego Męki, duszę napełniamy łaską i otrzymujemy zadatek przyszłej chwały”[8]. "Dziś każdy z nas – powiedział papież Franciszek podczas tej uroczystości – może zapytać siebie: a ja? Gdzie chcę jeść? Przy jakim stole chcę się żywić? Przy stole Pana? Czy marzy mi się jedzenie smakowitych potraw, ale w niewoli? Ponadto, każdy z nas może zapytać siebie: jaka jest moja pamięć? Czy jest to pamięć o Panu, który mnie zbawia, czy pamięć o czosnku i cebuli z niewoli? Jaką pamięcią zaspokajam głód mojej duszy?"[9].

Ponieważ to święto obraca się wokół adoracji Najświętszego Sakramentu i wiary w rzeczywistą obecność Chrystusa pod postaciami eucharystycznymi, okazuje się logicznym, że już w XIV wieku powstał zwyczaj towarzyszenia Panu w sakramencie na ulicach miast. Wcześniej Najświętszy Sakrament był niesiony na przedzie procesji z palmami w Niedzielę Palmową lub był przenoszony uroczyście w poranek Wielkanocy z grobu Pańskiego do głównego tabernakulum świątyni. *Procesja Bożego Ciała* jako taka zostanie ostatecznie przyjęta w Rzymie w XV wieku. Możemy dziękować Bogu, bo w ostatnich latach jesteśmy świadkami rozkwitu tego nabożeństwa, także w miejscach, w których przez wieki nie było praktykowane. Być może towarzyszy nam pragnienie podobne do tego jakiego doświadczył św. Josemaría w uroczystość Bożego Ciała w 1971

roku: “Tego poranka podczas odprawiania mszy świętej powiedziałem z zastanowieniem Jezusowi: towarzyszę Ci we wszystkich procesjach na całym świecie, przy każdym Tabernakulum, gdzie jesteś czczony i we wszystkich miejscach, gdzie Ci tej czci odmawiają”[10].

José Luis Gutiérrez

Tłum. Agnieszka Góralczyk

.....

[1] Św. Augustyn, *Kazanie 223 D (PL Supplementum 2, 717-718)*.

[2] Benedykt XVI, Homilia, 31-V-2009.

[3] Św. Josemaría, *Różaniec święty*, Czwarta tajemnica radosna.

[4] Benedykt XVI, Audiencja, 12 XII 2012 r.

[5] Św. Josemaría, *Przyjaciele Boga*, nr 96.

[6] *Mszal Rzymski*, Prefacja z mszy na uroczystość Najświętszej Trójcy.

[7] Św. Josemaría, *Apuntes de la predicación*, 8 XII 1972 r.

[8] Antyfona przed *Magnificat*, Liturgia Godzin, II nieszpory przed uroczystością Bożego Ciała.

[9] Papież Franciszek, Homila, 19 VI 2014 r.

[10] J. Echevarría, *Wspomnienie o świętym Josemaríi Escrivie – założycielu Opus Dei*, Wyd. MIC, 2006.

.....